СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ РІК XL. Ч. 112. Джерзи Сіті, Н. Дж., субота, 14 травня 1932. VOL. XL. No. 112. Jersey City, N. J., Saturday, May 14, 1932. THREE CENTS.

ЗНАЙДЕНО ВБИТУ ДИТИНУ ЛИНДБЕРҐІВ

ГОПВЕЛ (Ню Джерзи). — Вилієм Ален, Мурин, літ 46, приведений до дому Линдберґів у Гопвел, розповів про те, як він вертався домів з троком, напакованим деревом, та як випадково задержався в лісі в Заверленд Мавтенс і побачив, як із землі вистає діточа нога. Так здавалося Аленови і він про це повідомив сейчас поліцію.

Комісія, яка прибула на місце, ствердила, що тіло дитини знаходиться уже в повнім розкладі. Дитина лежала лицем до землі, а тіло було прикрите зігнилим листям. На голові були ще видні золоті кучері волосся.

Тіло дитини забрано до Трентону, куди покликано з Гопвел Беті Ґов, няньку, яка пильнувала викраденого сина Линдберґів. Місс Ґов, як тільки поглянула на дитину, сейчас пізнала в ній викраденого сина Линдберґів. Дитина мала на собі перевязку і сорочку з тим самим обробленням і вишиттям, як це було проголошено при описі в часописах.

Слідча комісія ствердила, що дитина померла правдоподібно наслідком двох ударів в голову. Але не виключене, що злочинці, котрі викрали дитину, могли її, втікаючи, викинути з автомобілю і дитина могла потовктися в інший спосіб.

На всякий випадок дитина не жила вже принаймні від двох місяців.

Такі вияснення проголошено з боку комісії з дому Линдберґів в Гопвел. Полковника Лидберґа не було вдома, бо він виїхав далі шукати дитини. Та його повідомлено телеґрафічною дорогою. Вдома була жінка Линдберґа і її мати.

ЗАГАЛЬНЕ ОБУРЕННЯ.

НЮ ЙОРК. — По цілім світі рознесено звідси телеґрами про вбивство викраденого Линдберґам сина. І з усіх закутків світа надходять відомости, що та вістка потрясла цілим світом.

ТИСЯЧІ ЛЮДЕЙ ЖДАЛИ СЕРЕД ДОЩУ НА ВІСТИ З ДОМУ ЛИНДБЕРҐІВ.

НЮ ЙОРК. — Кілька хвиль по офіційнім звідомленню про вбивство дитини Линдберґів оголошено цю сумну вістку з будинку часопису „Ди Ню Йорк Таймс", що видає освітлені бюлетені. Тисячі людей стояли по вулицях довкола цього дому і, не звертаючи уваги на дощ, ждали на новіші подробиці страшного злочину.

ЗАЧНУТЬСЯ НОВІ АРЕШТУВАННЯ.

НЮ ЙОРК. — Поліція стейтів Ню Джерзи і Ню Йорк вже проголосила, що доперва тепер зачнуться властиві пошукування злочинців, котрі викрали і вбили дитину Линдберґів. Досі поліція не могла переводити слідства так як треба, бо не хотіла перешкаджати Линдберґови і його приятелям у пертрактаціях з ріжними людьми, котрі заповідали, що мають звязок з тими, які викрали дитину та запевняли, що дитина буде повернена.

ДАЛЬШІ АРТИСТИЧНІ УСПІХИ УКРАЇНСЬКИХ ВАШИНҐТОНСЬКИХ СВЯТ.

БОСТОН. — Українське свято в честь Вашинґтона, влаштоване в Бостон Опера, пройшло з великим моральним успіхом. Свято відкрив радний міста, Джордж Робертс, а перед третім актом говорив бувший мейор міста, Мек Е. Николс. Обидва піднесли великі культурні цінности, які Українці вкладають в американську культурну скарбницю.

Бостон, який під музикальним і артистичним оглядом відграє в Америці від давніх часів першу ролю, віднісся до української вистави з великим признанням, коли йде про американську пресу і музичні рецензії. Та публика назагал не дописала. Не прийшло навіть таке число Українців, яке повинно було бути, коли би в громаді було дійсне зрозуміння значіння цеї великої культурної манiфестації української іміґрації в Америці.

„ДАРУНОК" ДЛЯ ВОКЕРА.

НЮ ЙОРК. — Дж. А. Сісто, котрий фінансував „Пармелі Тренспортейшен Компані", зізнав перед леґіслятурною комісією, що заки рада міста ухвалила законопроект мейора про „Борд Тексікейб Контрол", він „подарував" мейорови Вокерови бонди компанії на суму $26,535.51.

ОРҐАНІЗУЮТЬСЯ ПРОТИ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ.

ЛІМА. — Републики Перу і Чіле вже так якби погодилися, щоби відгородитися від Злучених Держав цловим муром. До них мають приступити Арґентина і Мексико, а далі й інші держави Полудневої Америки. Має це бути відповідь на американську тарифу, яка обмежує довіз до Злучених Держав міди, хліборобських продуктів і інших річей.

МОЛОДЬ ПОВНА ОПТИМІЗМУ.

НЮ ЙОРК. — Яких 450 студентів, котрі покінчать цього року студії в „Коломбія Каледж", не дуже залякані депресією. Вони певні, що на протязі пятьох літ дібються заробітку, що виноситиме річно коло $12,000.

В ЮГОСЛАВІЇ НЕСПОКІЙ.

Сензацією дня є відомости з Югославії, що там деякі військові частини, на чолі зі своїми начальниками, відмовилися слухати уряду. В місті Марбурґ арештовано 16 офіцирів на чолі з полковником. В Словенії відбулися великі демонстрації студентів з домаганням автономії для Словінців. Взагалі з Югославії доходять відомости про неспокої в ріжних місцях.

ЗДАВ МАТУРУ І... ЗАСТРІЛИВСЯ.

В Гамбурґу 20-літній Вармбір здав матуру з успіхом і зараз пішов на цвинтар і застрілився. У листах, які перед смертю написав, каже, що приготуванням до матури зовсім знищив собі нерви.

БУНТ ПРОКАЖЕНИХ.

В Еспанії в місцевости Пего в лічниці прокажених збунтувалися хорі, створили собі вільну свою кольонію й віддалили всіх духовників, що ними піклувались. Прокажені знищили перегороду, що відгороджувала чоловіків від жінок. Дальше вийшли в місто й подавали руки та обіймалися зі стрічними. Околичні селяни силою завели їх знову до лічниці.

В ПОГОНІ ЗА БАНДИТОМ.

Поліція зробила облаву в Малій Мошаниці, буджадської волости, на ґрізного бандита, Макара Йосака, що сховався в домі Грицька Миронця. Попавши на слід, поліція підходила до дому, де сидів бандит. Побачивши, що не мине поліційних рук, бандит рішив ратуватись: відчинив двері і почав стріляти з кріса. Поліція змішалася. Користаючи з замішання, бандит вискочив на подвіря і, відстрілюючись, утік у ліс. Погоня залишилась без успіху. Йосик вже 2 роки оперує в околиці Малої Мошаниці.

ПРИСУД СМЕРТИ.

Нічю 1. травня 1930 року в поїзді на шляху Сарни-Ковель вбито капітана Лопашкина, скарбника 50 п. п., і сержанта Станислава Бройка, які везли з собою 27,500 золотих. Після довгого пошукування поліція попала на слід убийників, яких арештувала. В рівенському окружному суді відбулася проти них розправа. По вислуханню сторін і промові підпрокуратора й 5 оборонців від уряду (адвокати відмовилися боронити), суд оголосив присуд, яким трох убийників, Станислава Зизека, Олександра Дуцся і Василя Пугача, засуджено на кару смерти через повішення, їх спільника Кондрата Грабчика на 4 роки тяжкої вязниці, Микитюка на 8 місяців вязниці, а керовника поїзду, в якому поповнено вбивство, Батицького, звільнено від вини і кари.

ТОМУ СТО ЛІТ ВИНАЙШЛИ ДЕРЕВЛЯНУ РУЧКУ ДО ПИСАННЯ.

Ця новина скоро прийнялася. Завдяки цьому винаходови поширилося щойно тепер уживання сталевого пера, яке винайшли два роки скорше, себто в 1830 році. Нині вже така ручка уступила місце ручці до напоювання.

ВИХАЛИ ПОМАГАТИ СТРАЙКУЮЧИМ МАЙНЕРАМ.

Заходами „Сивил Лібертіс Юніон" у Ню Йорку вислано до Кентоки делеґацію з адвокатів і письменників. Ця депутація має розглянути, в який спосіб можна допомогти страйкуючим там майнерам.

ОЦЕ ТАК БУРМІСТР.

В Італії мешканці місточка Аволяска залягали з довгами в маґістраті й державних податкових урядах. Бурмістр місточка, п. Маруті, взяв собі до серця людську матеріяльну неспроможність заплатити довг і сам вирівняв довги всіх мешканців-довжників.

ПРОХАЧ ПІДПАЛИВ СЕЛО.

У Словаччині в селі Кошиці ходив по хатах прохач і прохав милостині. Всюди йому відмовили. Він постановив пімститися й підпалив село. Згоріло 15 господарств з живим інвентарем. Палія шукає поліція.

МАТИ ПОВІСИЛА СВОЇ ДІТИ І СЕБЕ.

Одна 33-літня Берлінка повісила власними руками своїх три- і чотирилітніх дітей, а опісля повісилася сама. Вона поповнила цей розпучливий учинок через незвичайну матеріяльну нужду.

ЧЕХОВСЬКОГО ВБИВ ЙОГО КОНФІДЕНТ?

Львівське „Діло" подає сензаційну вістку за несконфіскованим числом „Хвилі", якої перший наклад був сконфіскований. У цій вістці кажеться:

Один зі свідків вказав в альбомі на одного типа, який був конфідентом пок. Чеховського та якого він буцімто бачив безпосередньо після вбивства, як той тікав з револьтером у руці, з якого ще курилося. Одначе слідчі власти відносяться дуже скептично то того зізнання.

ІНСТИНКТОВНА ПЕВНІСТЬ КУРЯТОК, ЩО ЩЕ НЕ ВИЛІЗЛИ З ЯЄЦЬ.

Член штутґартського природничого товариства „Космос", А. Боґаті з Айзенштайну (в Бурґенлянді), подає таке цікаве спостереження: Мав він дуже добру освоену квочку. Вона так пильно висиджувала яйця, що ніяк не хотіла з них злізти, й грозило, що згине з голоду. Тому в цей день, як мали вже вилазити з яєць курята й на яйцях показалися тріснення, а з яєць було чути ціпкання куряток, забрано квочку з гнізда, щоби її нагодувати. Квочка наїлася, повитягалася й вичистилася. З яєць далося чути знов чимало голосів куряток — писклят. Перелетіла ворона в цій хвилинці близько попри вікно. Квочка видала з себе оклик остереження; голоси з яєць замовкли на цей оклик як стій, зовсім так, як це можна завважити у куряток, що вже біґають. Щойно тоді, як квочка вспокоїлася й видала приваблюючий оклик, знов почалося в яйцях ціпкання писклят. Боґаті страшив квочку чорним предметом, яким махав перед вікном, вислід був все той самий: курятка, що ще не вилупилися з яєць, розуміли вже мамин оклик — остогогу й замовкали.

БАНДИТИЗМ У ВІННІПЕҐУ.

Власник пекарні у Вінніпеґу, Сем Рачутин, дістав був недавно анонімного листа, в якому невідомі особи домагалися зложення пять тисяч долярів, бо в противному випадку викрадуть його 17-літнього сина. Рачутин і син уважали погрозливий лист за жарт приятелів і тому навіть не повідомили про те поліційних орґанів.

Аж тут одного дня дістав молодий Рачутин повідомлення прибути на мітинґ. Він вибрався туди автомобілем. На темній вулиці здержав автомобіль невідомий чоловік і, погрожуючи револьвером, приказав йому їхати з ним за місто. На дорозі до Траскони злочинець приказав Рачутинови здержати автомобіль, і до нього всіли ще два мущини. Вони стали допитувати хлопця про комбінацію огнетревалої каси його батька. Коли він сказав, що не знає, його тяжко побили й зіставили з автомобілем на дорозі.

ДИВА СТОРОЖИНЕЦЬКОГО ПАШАЛИКУ.

У черновецькім „Часі" читаємо:

Нема то в світі понад владу префекта в конституційній державі під пануванням професора історії Н. Йорги. Вся їх правнича й адміністраційна мудрість у тім, що в них закон те, що вони скажуть. За старої Туреччини була така влада паші в його пашалику.

В селі Майдані, гром. Іспасу, трапився цими днями такий випадок: погоріла стайня в кольоніста-Румуна, Нiстора Гасна. Він мав підозріння на двох сусідів. Жандарми їх арештували, але трибунал їх випустив, не знайшовши вини.

Приїхав до села п. префект, майор Кіреску, зять п. Йорги. Він зарядив, щоб ціле село склалося й відбудувало кольоністови стайню. А до кольоніста сказав: „Як ти й десять раз погориш, то громада має тобі все наново поставити".

Відтак прийшов наказ з префектури до секційного шефа жандармів, плуютонера-майора в Вижниці, Болокана, а від нього до шефа жандармської станиці, Скрипкару, щоби списано протокол, в котрім попідписувалися під усякими погрозами 65 людей, зобовязуючися скласти кольоністови на стайню.

Громадяни зробили жалобу до адміністраційного інспекторату в Чернівцях, куди завів їх посол д-р В. Залозецький. Що з того вийде, не знати ще. Але ця самоволя заслугує на те, щоб і в парляменті запитатися правительства, що воно гадає зробити, щоб таких випадків більше не було.

СЕЛЯНСТВО ГРИМАЛІВЩИНИ ЗА НОВИЙ КАЛЕНДАР.

На анкеті у справі зміни календаря, влаштованій д-ром Г. Олійником, селянство Грималівщини заявилося за новий календар. Проти зрівнання нашого календаря з григоріянським була лиш одна особа. Подібно поставилося наше селянство до цієї справи і в інших повітах.

ТАЙНІ ГОРАЛЬНІ БРІДЩИНИ.

Органи скарбової контролі викрили за три тижні 65 тайних горалень; поліція викрила теж кілька горалень.

ЛЯХИ ПОВІСИЛИ НА ШИБЕНИЦІ ДВОХ УКРАЇНСЬКИХ СЕЛЯН

ЗАСУДЖЕНО ОБОХ ЗА ПРИНАЛЕЖНІСТЬ ДО ОРҐАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ І ЗАМАХ НА ЖИТТЯ ПРОВОКАТОРА.

ЛЬВІВ (Західня Україна). — Ляцький наглий суд у Тернополі засудив на кару смерти Олексу Метельського, літ 21, Українця шевця з Вікна, за те, що він стріляв з метою вбити, але лише тяжко поранив Василя Затирку, поліційного конфідента. Таксамо засуджено на кару смерти Якова Пришляка, 35 літ, батька трох дітей, селянина з Вікна, та Павла Голояда, 26 літ віку, уродженого в Пізнанці Гнилій, рільника в Теклівці. Цих обох суд узнав винуватими в тому, що вони намовили О. Метельського вбити Затирку, а П. Голодяка ще й у тому, що він був верховним районним командантом терористичної орґанізації ОУН та звязковим з вищими органами ОУН.

Олекса Метельський на слідстві та суді свідчив проти своїх товаришів та видав обвинувачених. Він увесь час плакав і старався всю вину звернути на інших. На внесення оборони президент републики дарував життя О. Метельському. Тому його вратовано від кари смерти, а двом другим відмовив помилування. Яков Пришляк та Павло Голояд згинули на ляцькій шибениці в четвер, 28 квітня, в годині 12.30 пополудні, на подвірю тернопільської вязниці.

Справу обвинувачених разом з ними Йосифа Тильчака, 21 літ, зарібника з Вікна, та Гаврила Метельського, 40 літ, також з Вікна передано на розгляд звичайного суду. Їх обвинувачують у співучасти в підготовці замаху на Затирку.

МАСОВІ АРЕШТУВАННЯ ЧЛЕНІВ ОУН.

ЛЬВІВ (Західня Україна). — Польська поліція заявляє, що вона арештувала відпоручника Команди УВО, члена ОУН, Петра Сайкевича, який нібито прибув з закордону до Галичини з припорученням орґанізувати низку терористичних актів. Поліція твердить, що Сайкевич відомий їй з багатьох терористичних актів УВО, вже доконаних у Галичині, включно до бомбового замаху на Тарґах Всходніх.

Поліція каже, що при арештованому вона знайшла багато адрес Українців, з якими він мав навязати контакт та які належать до ОУН. З огляду на це поліція перевела арешти в ріжних місцях Галичини. Між іншими арештовано д-ра Богдана Гнаткевича, урядовця „Сільського Господаря" у Львові; інжиніра Кравціва в Стрию; Миколу Сеніва в Перемишлі; Миколу Мотику в Трускавці; Степана Оґродніка з Дрогобича; вчительку Анастасію Герниківну з Борислава та багато інших.

Влада твердить, що Петро Сайкевич прибув до Галичини з Чехословаччини з метою зорґанізувати й сфінансувати низку атентатів при помочі вибухових матеріялів і вогнестрільної зброї, при чому ті атентати мали бути звернені проти державних установ, та урядових осіб, які займають визначні становища в державній єрархії, й кількох осіб зпосеред українського громадянства, заанґажованих в угодовій акції на плятформі польської державности.

Слідство захоплює все ширші кола українського громадянства й треба сподіватися дальших масових арештів. У звязку з тією вагою, яку Варшава приписує арештуванню Петра Сайкевича, до Львова поспішно виїхав з Варшави суддя для справ особливої ваги, Скуржевський. П. Сайкевича арештовано в домі греко-католицького священика в Дерневі.

ВЕЛИЧНІЙ ПОХОРОН ЮЛІЯНА РОМАНЧУКА.

ЛЬВІВ (Західня Україна). — Краєві ґазети подають, що дня 25 квітня відбувся величній похорон бл. п. Юліяна Романчука. Над тлінними останками промовляв д-р Кость Левицький, як представник всіх українських орґанізацій. Непроглядні маси народу взяли участь у похоронному поході, якому проводив преосвященний Микита в асисті численного духовенства.

На могилі на цвинтарі було кілька промов визначних українських громадян та провідників національної політики в Галичині. Участь представників від усіх українських установ та орґанізацій у похороні, а також незвичайно великий здвиг українських мас, що взяли участь у поході, надали похоронови характер величньої української національної манiфестації.

МИТРОПОЛИТ ДЕНИС ЗАБОРОНИВ ПРАВИТИ ПАНАХИДУ ПО МАЗЕПІ.

КРЕМЯНЕЦЬ (Волинь). — Обєднаний комітет усіх українських товариств у Кремянці хотів відправити панахиду по душі гетьмана Мазепи з нагоди 300-ліття його народження. Місцева духовна православна влада звернулася за дозволом до варшавського православного митрополита Дениса, а той високопреосвященний пастир православних Українців у Польщі відповів коротко: „Нельзя служіть!"

Анатеми цареславної православної церкви на Мазепу митрополит Денис пильнує також і в Польщі, де він поставив православну церкву на службу польській державі та денаціоналізації православних Українців під Польщею.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association. Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Тел. „Свободи": Mongomery 5-0498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 5-1838.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЯК У ЧАСАХ ВОЄННОГО ЛИХОЛІТТЯ.

На конференції методисько-епископальної церкви професор Гейлфорд Люкак торкнувся дальшої 15% знижки заробітної платні в заводах „Юнайтед Стейтс Стіл Корпорейшен". Та знижка означає на ділі побільшення нужди у соток тисяч родин, яких голови працюють у тій фабриці. Але, каже Люкак, та знижка стала причиною радости шеровців цеї компанії, бо по знижці вартість шерів піднеслася вгору. Зраділи всі спекулянти, бо й інші папери пішли вгору. І отсе, каже Люкак, звикли ми називати „християнською цивілізацією", та ще вибираємося навертати поган до такої етики, яка дозволяє одній частині радіти з того, що добивається майна на голоді й нужді другої частини.

Як бачимо, то маємо до діла з подією, яка нагадує нам воєнні часи, коли то одні гинули на фронтах і поносили матеріяльні втрати для вітчини, а інші спекулювали на пролятій крови і добивалися маєтків. І не дивно, що такі відносини стали підставою до поширення нездорових комуністичних доктрин, за які покутує світ ще й досі. А новочасні спекулятивні оргії, оперті на визиску робітничої зубожілої кляси, ідуть теж на руку большевицькій агітації. Вже підчас війни підносилися всюди голоси проти такої спекуляції, а по ріжних краях повстало спеціяльне законодавство, звернене проти того роду визиску. Тому і тепер треба завчасу звернути увагу на це суспільне лихо.

Які ми переживаємо критичні часи, видно найкраще з зізнань Едварда Мек Ґрейдія, котрий заявив перед сенатським комітетом від імени Американської Федерації Праці, що провідники народу повинні знати, що край стоїть перед революцією. Треба дістати хліба голодним! Отсе є питання, яке вимагає негайної відповіди. А нюйорська промислова комішенерка, місс Френсис Перкінс, доповняє Мек Ґрейдія тим, що стверджує цифрами, що безробіття далі збільшається, та що край знайшовся у такім важкім положенню, як підчас війни, коли приходиться боротися з ворогом, який напав на край.

Отже в таких часах треба повзяти такі міри, яких уживається в часах воєнного лихоліття. Такої думки є місс Перкінс, яка не криється з тим, що коли це не станеться, то можуть вибухнути в краю неспокої, що рівнаються революції.

Важкі це впали слова. Але краще, щоби їх вже тепер знали ті, кому треба, ніж щоби край попав у хаос тому, що ніхто не передбачував катастрофи.

В ОБЛИЧУ НОВОГО ПОЛЬСЬКОГО НАСТУПУ.

Що нам робити.

На шляху нашого національного розвитку ми вже минули багато стовпів, відсунули чи переступили багато перешкод. Ми зазнали вже чимало потрясень. Багато ми з них навчилися. Колиж проти нас ідуть нові сконцентровані польські затії в вигляді леґальних законів на наше нове закріпощення, то й нам треба внутрішньо скріпитися, треба забувати не тільки свої особисті справи, але й ґурткові. Хто під цю пору до того нездібний, цей не має права пхатися між провідників. Перший-ліпший дурень потрапить мудрувати: а бачите, я казав, що буде лихо, чи щось у тому роді. Більша штука здобутися на відвагу самому й другим додати запалу, охоти до боротьби з усіми чортами світа. В таку важну хвилину не сміємо піддаватися ходови подій. **Треба хотіти вийти з заморочуючого кола**. Лише через бурі, через муки, самопожертву, великий гін і глибокі упадки родиться Велике. Лише

„сто раз впавши і сто раз [вставши,
встанемо в правді вольній, [святій". Бо
„лиш боротись — значить [— жить!
Vivere mememto!"

Щоб здобути Велике, на це не вистане його бажати; треба одночасно працювати над малим!

На чомуж нам **зосередити** нашу головну увагу?

В соймовій дебаті над проєктом шкільного закону сказала посолка М. Рудницька до польської більшости такі знамениті слова:

„Можете нам відібрати землю, можете нам кнеблювати уста, можете до часу побіджувати нас у тих ділянках, де рішає фізична сила. Але души української дитини нам не відберете! Цю боротьбу — за душу української дитини — ви програєте!"

Ці слова — це заява не самої посолки, громадянки-матері — й учительки. **Це слова цілого народу.** Бодай тієї частини, що живе в Польщі.

Коли російський та пруський уряд почав робити заходи, щоби зломити польські змагання до свободи, тоді завів на польських землях свою школу. Недавно святкували Поляки 25-ліття того часу, коли почали завзяту боротьбу з всесильними державами за право народу на виховання. В тодішному їх маніфесті читаємо:

„Кождий нарід має право до такої школи, яка відповідає його національним, культурним і моральним потребам". „Домагаємося польських шкіл з польською викладною й адміністраційною мовою з застереженням для всіх національностей основувати школи всяких типів". „Управителями й учителями всіх шкіл повинні бути особи тієї самої національности, що учні. Домагаємося контролі громадянства над школою". „Геть з урядовою шкільною системою. Чужа школа кривдить культурно й національно".

Такі були польські гасла 25 років тому. Сьогодні вони зовсім полиняли й доказують правду, що тільки слабі й немічні просять ласки. Сильні диктують свої умови.

Творім силу!

В 1880 р. створили Чехи своє шкільне товариство „Ческу Матіцу". Перший заклик цього товариства кінчається словами:

„Майбутнє покоління благословитиме нас за те, що ми зрозуміли значіння цієї великої справи".

І не завелися; сьогодня має маленький чеський нарід свою державу, яку завдячує у великій мірі свому шкільному товариству. Це ствердив сам творець і теперішний керманич Чехо-Словацької Републики, великий державний муж, Т. Ґ. Масарик, коли на ювилей 50-ліття „Ческої Матіці", який вона обходила 5. грудня 1930 р., прислав телеґраму такого змісту: „Завдяки **самопомочі** ми вибудували собі школи, яких відмовляла нам австрійська влада. Досягнення самостійности має свій **корінь** в славній діяльности Матиці" (підчеркнення автора статті).

Як же інакше стоїть справа в нас, бодай у нашого загалу! В нас навіть, коли подається якусь відрадну вістку про те, що зробила котрась із шкіл товариства „Рідна Школа", то соромливо промовчується це імя, замісць ним гордитися! Коли якийсь добродій розумів цю справу й відходячи з того світа записує частину своїх ощадностей на школи „Рідної Школи", то в оповістках затаюється це імя, так якби той добродій жертвував на державну ніби-українську школу! В нас, в імя якоїсь особистої ненависти до витревалої творчої праці йдуть намагання **роздроблювати** всяку акцію. Один часопис розуміє відносно **своєї** орґанізації, що „все треба робити в орґанізаційнім порядку", бо „тоді найдалі зайдем і найбільше осягнемо", а цей порядок — це „не мертва урядовщина, бюрократія; **а порозуміння й солідарність".** При такому слушно понятому розумінні орґанізації кидається одночасно **розбиваючі** гасла супроти другої орґанізації, яка має за собою історію на сторінках нашого національного відродження, якої виховавці й працьовники своєю кровю по степах України доказали оправданість народніх жертв.

Можемо бути спокійні, що наша шкільна установа, „Рідна Школа" зі свого боку зробить все можливе, щоби з огляду на нові обставини забезпечити якнайбільшому числу української молоді виховання серед рідного середовища. Нинішня хвиля вимагає, щоби наша земля покрилася сіткою рідних шкіл ріжного роду, передшкільних установ, бурс, курсів і т. п. В кожному місті й містечку треба заснувати свою школу, щоби не позбавляти українських дітей права поступати на вищі школи загальноосвітні чи фахові. Для облекшення шкільної науки селянським дітям нам треба відкривати більше бурс та дешевих ученицьких кухонь. **Вже тепер дає „Рідна Школа" тисячам української дітвори дарові снідання.** Цеї зими зорґанізувала в самому Львові 205 дарових обідів для своєї дітвори, **бо показалося, що діти мліли в школі від голоду**.

Щоби до великої праці, яка чекає „Рідну Школу" з нагоди нових шкільних законів, виступити обєднано й суцільно, відбулася 17. березня 1932 у Львові анкета представників українських приватних шкіл під проводом голови „Рідної Школи", Іллі Кокорудза, на якій постановлено: 1. створити комісію для уложення орґанізаційного пляну й **сітки** приватних шкіл у Львові й краю; 2. створити комісію для уложення **нових плянів навчання** приміненних до нової реформи шкільництва (треба замітити, що „Рідна Школа" має для своїх шкіл окремий плян від пляну державних шкіл); 3. з огляду а виїмково важке положення, в якому знайшлося українське шкільництво, у всіх справах поступати тільки в найтіснішому порозумінні як у внутрішніх орґанізаційно-педаґоґічних справах так і супроти шкільної влади.

Щоби дізнатися про опінію цілого українського загалу, розіслала „Рідна Школа" до своїх соток філій обіжник з покликом: з огляду на нові шкільні закони уладжувати анкети й прислати до централі опінію у двох напрямках 1. можливости поширення нижче-клясових шкіл „Р. Ш." на вище-клясові та закладання нових шкіл; 2. можливости закладання нових бурс.

Супроти тих нових великих завдань, від сповнення яких залежить доля нашого краю, **ціле українське громадянство мусить станути до помочі.** Кожний на свому місці. Боротьба ведеться за Велике, за бути — або не — бути. Обовязки тяжать на цілому народі, без огляду на те, де, та в яких умовах хто живе. **Чим грізніша небезпека, тим більше завзяття мусимо виказати**. Добігає до кінця ювилейний час „Рідної Школи". Попри незвичайні вияви прихильности до „Рідної Школи" з боку українських громадян і товариств в Америці, ще багато стоїть осторонь і нічим не зазначили, що й вони якнебудь беруть участь у тій важкій, накиненій боротьбі. Делеґат „Рідної Школи" вже тільки в кількох місцевостях може явитися з огляду на свій обмежений час. На це не треба ждати. Не тільки, що доволі писала вся преса на тему ваги „Рідної Школи", але кожна українська одиниця повинна відчути її **серцем.** А коли відчує, то й треба по совісти поступити. Бо не штука ставити до установи домагання; треба дати змогу їх виконати. **Тепер однаково час збірки традиційного дару на „писанку" „Рідній Школі". Нехай же ніхто не відтягається й не збуває чимнебудь.**

„Може здеправуєте одно й друге серце, може зловите кілька слабих і нікчемних одиниць для своїх цілей, але в їх місце станутъ нові ряди, готові до оборони національних прав". Так закінчила М. Рудницька свою промову в польському соймі в дебаті над справою шкільництва. До цих слів нема що додавати. Як колись Запорожці питали новика, чи вірить у Бога й св. Тройцю, так ті, що бажають кращої долі народови, мусять ствердити, **що вірять у потужність нашого народу!** За вірою прийде діло, а тоді й закони будуть інші!

X.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ДОНОСИТЬ ПРО УСПІХ УКРАЇНСЬКОЇ ПІСНІ.

1003 N. Richmond St.,
Chicago, Ill.

May 10, 1932.

Svoboda,
83 Grand St.,
Jersey City, N. J.

Dear Editor:

We are enclosing four clippings from outstanding Chicago newspapers giving musical criticisms of that famous prize-wining chorus of ours, the Ukrainian Chorus of Chicago. Through the medium of your worthy paper we hope you will print these excerpts to make our very noteworthy organization more familiar to lovers of good choral music.

Sincerely yours,
Julian Masley.

Ювилейний рік 50-ліття „Рідної Школи" використаймо для закріплення дотеперішних її досягнень. Даймо їй тверду основу на будуче півстоліття.

—o—

Національним ідеалом українського народу перейметься дитина в Старому Краю тільки в „Рідній Школі". Тому піддержім завзято її змагання в її другому пів-столітті!

В. Будзиновський.

ЗРУЙНОВАНА ГРОМАДА

(З моїх спогадів).

(9)

Мозлер нагло замовк і сів. Я зачав наново:

„Повторяю, що вже спізнене і не потрібне є питання, куди йти зі спором за сіножать і кому вірити, бо справа сіножати вже є і тут і там. Нехелесови ніхто, отже й громада Дубенко, не може заборонити йти до суду... Чи правду кажу?"

„Правду!" зібрані відповіли хором, та не дуже грімко.

„Отже Нехелєс", кажу, „котрий думає так, як меценас Мозлер, пішов до суду. Хоче громада, чи не хоче, суд в цій справі скаже своє слово. Знов Нехелес не має права заборонити громаді справу сіножати передати міністерству рільництва... Чи правду кажу?

„Правду! Щиру правду!", громада вигукувала.

„Отже громада, котра думає так, як пан Файт, дала справу до вирішення міністерству. З сіножаттю станеться те, що скаже уряд, який має право вирішувати такі справи. Воно покажеться без сварки між нами, хто має те право. Як міністерство, і як воно порішить в користь громади, то хоч би суд був за Нехелеса, він втратить право до сіножати і громада дістане зворот всіх коштів процесу. Як жеж покажеться, що то суд має право рішати і як, борони Боже, сіножать присудять Нехелесови, то громада дістане сіножать хіба тоді, коли за неї заплатить. Крім того з громади стягнуть відшкодування за траву і зворот його коштів процесу. Ті кошти будуть дуже великі. Ви готові спитати мене:

„Чого ти приїхав до нас, коли справа вже є в суді і в міністерстві, бо що треба було зробити, другі зробили без тебе?"

„Отже я приїхав, бо я ще не знав, що пан Файт справу вже передав до міністерства і я ще не бачив, який пан Файт має документ з міністерства. Тепер в цій справі я годен зробити щось в користь громади. Хоч, завдяки панови Файтови, справа вже є в міністерстві, то це міністерство чогось то воловодить. Виджу, справа лежить там вже більше, як рік. Я ще цього тижня поїду до Відня і зараз піду до міністерства. Там скажу, щоби винайшли і показали вашу петицію. Також спитаю, чому ця петиція ще не полагоджена. Зажадаю, щоби міністерство справу зараз прослідило і полагодило. Як справді міністерство має право рішати такі спори, то я зажадаю, щоби воно полагодило спір так, як стоїть в ось тім документі (я підвів догори папір Файта). Тут стоїть чорне на білім, ще й з печаткою міністерства, що справа буде полагоджена корисно для громади. Я жадаю, щоби міністерство виконало ту свою обіцянку, яку дало на письмі... Чи ви годитеся на те, щоби я зараз поїхав до Відня і зробив так, як кажу?"

„Годимося!", загуло віче.

На цім перший акт моєї інтервенції в справі сіножати був закінчений. Мені, покищо, не треба було більше і, щоби справи не псувати, я повинен був як найскорше втекти з Дубенка, очевидно, беручи з собою Мозлера. Віддаю Файтови папір, кажучи:

„Сховайте це"!

Файт хвилину подумав і, звертаючи папір мені, каже:

„Ні, пане посол. Возьміть ви. Цей папір буде вам потрібний в міністерстві, як схочете, щоби там знайшли подання громади".

Я зараз доміркувався, чому Файт пхає мені той документ. Він знав, що громада мусить програти процес в суді. Знав, що незабаром прийде насильна екзекуція процесу. Вину програної Файт хотів звалити на мене. Він був би тоді сказав:

„Будзиновський взяв рішаючий документ і в міністерстві не зробив нічого, бо Нехелес підкупив його. Без того документу громада мусіла програти процес. Без того документу громада не може заборонити судови робити екзекуцію в користь Нехелеса. То ваш посол, затаюючи, або знищивши документ, дав Нехелесови громадську сіножать".

Я, не приймаючи паперу, відповів:

„Мені цей документ не потрібний з двох причин. Перша та, що він не причиниться до скорішого випорпання вашого подання, бо на цій посвідці нема ні дати ні нумеру. Воно дуже дивне, бо всякий уряд, приймаючи якесь подання і даючи посвідку на рубрум, виписує дату внесення подання і його нумер. Тут ні цего, ні того нема. Друга причина, чому мені це письмо не потрібне, та, бо посол не мусить аж рубрум показати, щоби в міністерстві знайшли якесь подання. Як до міністерства прийде якийсь посол, як зажадає, щоби знайшли і йому показали таке подання, то урядовці міністерства мусять його знайти, хоч би зпід землі добути і послови показати".

Я так перехвалювався на те, щоби моїм виборцям показати, що посол в порівнанню до пана інжиніра Файта не віхоть і також має якусь силу.

„І мені цей папір непотрібний, бо то подання не моє, а громади. Сховайте, пане начальнику, в шафі громадського уряду".

Коли війт брав папір, я стрілив дурницю, чим Файта перестеріг перед сіттю, яку я на нього ладив. Я сказав до війта:

„Цей документ дуже важний. Пильнуйте його як ока в голові".

Моя пересторога дуже здивувала Файта. Він раптом глянув на мене, неначе цікавий, чи я справді думаю так, як сказав. Я війтови подав руку і попрощав його словами:

„Будьте здорові, пане начальнику. Що я обіцяв вам, то й зроблю. За який тиждень буду в міністерстві рільництва. Зараз напишу вам, як ваша справа стоїть і що вам далі робити в цій справі".

Січовики, окруживши мене і Мозлера з його товаришами, відвели нас до фіякрів. Ми посідали, візники затяли коні і вони рушили майже чвалом. Звільнили аж в полі далеко за селом. Наш візник обернувся до нас і сказав:

„Пояснення меценаса Мозлера так розізлили і зворохобили Дубенчан, що якби не промова пана посла, то й Січовики були би не спасли нас. Народ був би всіх нас вимордував".

Я не гадав, що було би аж так зле, та без каліцтва було би таки не обійшлося. Товариші Мозлера мали револьвери і у власній обороні могли кого скалічити, або й убити... В Монастириськах я ще довідався, що Дубенко не є одинокою жертвою Файта, бо він доїв також інші громади, як примі ром Озеряни і Бертники (не виключене, що то був Вербятин), котрі також мали якісь спори з панськими дворами.

Приїхавши до Відня, я ще тої днини пішов до директора канцелярії міністерства рільництва і, представившися йому, попросив його, щоби показав мені всі печатки, уживані в міністерстві. Були печатки цілком такі, як на документі Файта: простокутні і круглі, сині й червоні. Одні були в подавчім бюрі, другі в інших бюрах міністерства. Отже печатки на документах були або скопіовані яким печаткарем з автентичних, або й автентичні. Як автентичні, то бодай та, на другім боці, була роздобута якимсь підступом, поза плечима, того, хто нею мав право орудувати. Коли я сказав, на що мені знати печатки міністерства, директор сказав, що як до міністерства внесено якесь подання від громади Дубенко, то воно буде в секції секціон-шефа, Поляка Томашевського. Пішов я до Томашевського. Він покликав до себе канцеліста і приказав йому віднайти подання села Дубенко в Галичині. Канцеліст пішов шукати, а я тимчасом став розказувати Томашевському „з кінця". По кількох реченням Томашевський перебив моє оповідання, кажучи:

„Вибачайте, що перебиваю. Будьте ласка троха заждати, аж прийде мій товариш Німець, секціон-шеф Х. (імени вже не тямлю — В. Б.). Він такими справами дуже інтересується, я зараз запрошу його".

Возьний пішов по того другого секційного шефа. Коли він надійшов, я, на просьбу Томашевського, став розказувати наново „з кінця". Оба слухали дуже цікаво. Оба перебивали ріжними питаннями і я мусів моє оповідання доповняти поясненнями. Коли я сказав, що ґрунтовий податок за двірську сіножать громада Дубенко платить нарошно на те, щоби мати доказ, що сіножать є власністю громади, секційний шеф Німець крикнув:

„Це доказ, що хлопи скрізь однакі! Українець на крайнім сході Австрії має таку льоґіку, як Німець на крайнім заході Австрії. Знаю громади в Тиролі, котрі цілком таксамо, як ваше Дубенко, платять ґрунтовий податок за деякі ґрунта великої посілости. Хлопи гадають, що поки вони цей податок платять, поти важне їх право власности до ґрунту, за який платять. Хоч уряд і всякий правник поясняє їм, що вони мають що найбільше право жадати звороту неслушно стягненого з них податку, та вони не вірять і не користають з того права. Вони все гадають, що прийде хвиля, коли вони цим податком докажуть, що ґрунт є їх власністю".

(Далі буде).

Даймо змогу „Рідній Школі" в Старому Краю наладнати широку постійну мережу станиць рідного національного виховання на українських землях.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ.

„НЕЗАЛЕЖНА" ПОЛЬЩА.

Пілсудський держить ніс по вітру.

В „незалежній" польській републиці знов метушня, знов міркують, що буде з Польщею в недалекій будуччині, коли її опікунка, Франція, відвернеться від свого повоєнного твору. Навіть Пілсудський уже починає говорити про необхідність нових виборів до сойму, бо, мовляв, останні вибори „переводилися в ненормальних обставинах". А хто ті „ненормальні обставини" створив, як не сам Пілсудський зі своїм навіки проклятим Берестям та „пацифікацією"?

Вірний пес на задніх лабках.

Францію заливали хвилі реакції, а Пілсудський, як вірний песик на задніх лабках, запобігав перед реакцією. Сьогодня приходять до влади в Франції поступові та соціялістичні елементи, а песик, що боїться стратити ласку свого пана, знову на задніх лабках „служить" і готовий зробити нові вибори при „нормальних умовинах". Так, тяженько таки провадити політику держави, що знаходиться на ласці сильного опікуна, який опікується своїм пасербом так довго, як довго він йому потрібний.

Польща — Польщею.

Та ми не думаємо, що вже наступив час, щоби Франція змінила своє відношення до Польщі, як до „великої держави". Франція лише змінить своє відношення до характеру польського уряду. На місце теперішнього уряду дійсно може прийти до влади новий уряд, „поступовий", чи „соціялістичний", але він також поведе Польщу старими шляхами її „великодержавної" політики супроти своїх сусідів та національних меншин. Польща може змінити лише методи, але не мету своєї політики.

А НА ДАЛЕКОМУ СХОДІ ГРЕМИТЬ.

Розвязують руки в Шанґгаю.

Японія поспішно вивела свої війська з Шанґгаю. Чи не хоче вона скорше розвязати собі руки для Манджурії, де щораз більші хмари збираються? На це відповідь матимемо скоро, бо події на півночі Манджурії розвиваються з такою поспішністю, як авантуристична кіно-драма.

Московські „повстанці" в Манджурії.

На півночі Манджурії явилися окремі „китайські" повстанські відділи, зложені переважно з російських, а також китайських та корейських комуністів. Відділи ці добре узброєні, а на їх чолі стоять вправні комуністичні російські повстанці, такі, як Корф, моряк Захаров, що мабуть керує цілою повстанською акцією „Китайців" у Манджурії. В штабах „повстанців" знаходяться офіцири ґенерального штабу російської червоної армії. „Повстанці" грабують міста, населення, нищать залізничі дороги й мости, вбивають Японців та російських „контрреволюціонерів" і Китайців, противників комуністів. Все це похоже на те, що ці „повстанці" стараються зруйнувати якнайбільше терен майбутнього запілля японсько армії.

Японці хочуть визволяти Монголію.

Японія все більше посилає війська в Манджурію, а такі особи, як бувший посол Японії в Москві, Танакі, говорять про те, що Японія повинна звільнити від комуністичного панування Монголію, яка тепер стогне в рабстві комунізму та яку Росія обернула в свою кольонію рабів.

Все ве не ворожить спокою на Далекому Сході.

КОМУНІСТІВ ОХОПИВ ЖАХ ЗА РОСІЮ.

Ратуйте імперіялістичну Росію!

До цього закликають комуністи за кордоном своїх партайманів та прихильників. Вони також почувають, що щось недобре робиться для імперіялістичних інтересів Росії на Далекому Сході. Імперіялізм Росії однаковий: чи червоний, чи чорний. Завдання й мета його лишається тасама: панування над чужими народами. Комуністи закликають також поневолені народи Росії, щоби вони прилучилися до їх протестаційних акцій та виправдували російський імперіялізм і закликали ввесь світ далі підтримувати панування Москви над Україною, Білорусю, Кавказом, Татарією, Туркестаном, Закаспійським краєм, Карелією і т. д.

Комуністи за рабство народів.

Комуністи кличуть уярмлені Москвою народи ратувати російський імперіялізм та перед світом боронити його. Це можуть робити Москалі та їх прислужники й ріжні ренеґати, але не ті, котрі почувають себе синами поневоленого народу й котрі мріють про визволення зпід московської окупації. Що з Росією буде, то буде, але поневолені народи в першу чергу, або може й виключно, цікавить, що буде з ними самими. Для політики й поступовання поневоленого народу Москвою, Польщею, Румунією чи ким іншим може бути лиш один імператив, а саме: бажання визволення й власної держави.

Відповідно цьому ті народи й будуть поступати, а не так, як стараються наказати їм ті, що ратують російський, польський, румунський чи який інший імперіялізм.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА.

Управа Злучених Амер.-Український Організацій м. Филаделфії.

Свято в честь Вашингтона.

Свято в честь Юрія Вашинґтона відбулося в Филаделфії в пятницю, дня 6 травня, в Академі оф Мюзік. Після порозуміння з балетмайстром В. Авраменком Комітет Злучених Орґанізацій занявся запрошенням бесідників та гостей на це свято. Між іншими запрошено мейора міста, Дж. Гемптона Мура.

Зараз по святі наспів від мейора до рук комітету лист, який звучить:

Mr. Walter Gallan, President,
United American-Ukrainian Organizations of Philadelphia,
925 Atwood Road,
Philadelphia.

Dear Mr. Gallan:

Accept the thanks of Mrs. Moore and myself for the flowers presented at the Academy of Music exercises of the Ukrainian Bicentennial Committee.

I feel, also, that I should say to you and the members of your committee that the Washington Memorial Exercises including the Ukrainian Chorus as directed by Mr. Koshetz and the Ukrainian Folk Ballet as presented by Mr. Avramenko, were most delightful and gave extreme pleasure to the Mayor and his party. You are particularly to be commended for the fine spirit of patriotism that prevailed throughout.

With best wishes,
Very truly yours,
(signed) J. H. Moore.

JHM:E.

Управа Злучених Укр.-Амер. Організацій м. Филаделфії.

БОФАЛО, Н. И.

На Свято Вашингтона.

Зближається час, де ми, Українці міста Бофало, вшануємо память найбільшого мужа Америки і її Батька, Юрія Вашинґтона. А разом з тим зможемо виказати перед Американцями свою силу і пошану до своєї рідної штуки: пісні і танку. Таких нагод є мало в нашім американсько-українськім життю.

В пошану Батькови Вашинґтонови ми даємо найкращу нашу штуку, виведену найкращими нашими людьми. Тому то цьогорічне наше свято в честь Вашинґтона є і нашим святом загально національним, бо воно являється святом нашого найкращого здобутку.

Дотепер, як читаємо, показується, що наше громадянство не всюди поперло великі змагання наших мистців. Одні не поперли через депресію, мовляв: брак гроша на вступ. Інші знову із звичайної заздрости, мовляв: Кошиць і Авраменко роблять собі бізнес. Треті знову таки з байдужности. Мовляв: що мене там Кошиць або Авраменко інтересує?

Депресія таки немало на наших людях відбивається, але всеж таки і найбідніший може спромогтися на тікет, щоб побачити і почути зразки нашої штуки.

Вистарчить відложити курення на пару днів і вже є на тікет. Бо, як каже наша пословиця: хто хоче пса вдарити, той бука знайде. Ми знаємо далі, що ані Кошиць, ані Авраменко не забогатіли на дотеперішних виступах і не збогатіють, бо ми, Українці, забідні, щоби їх винагородити. Та покищо, на жаль, ми ще не бачили великих зисків, а навпаки, то тут то там є дефіцити, в чім по найбільшій части таки наша вина. Ми повинні справу таких виступів розуміти як загально народні подвиги і всіми силами їх попирати не тільки самі, але і старатися, щоб і інші це поперли. Нашим святим обовязком літи між Американців і їх заінтересувати такими виступами, а тоді і самі ми не мусимо нести тягару покриття коштів вистави.

Тому кличемо до Вас, Братя і Сестри Українці міста Бофало: Нехай в день нашого свята Вашингтона, в день свята нашої штуки не бракне нікого на концерті в Елмвуд Мюзік Гол, дня 18. ц. м. Залишім всякі партійні і релігійні спори, бо цього від нас вимагає наше національне почуття і обовязок. Всякий видвиг нашого імени прискорює наше визволення. Оті виступи, які вже зєднали собі великі признання з боку найбільшої американської преси, є великим успіхом цілої нашої іміґрації. Тому пошануймо своє власне діло.

Ідім з помічю! Купуймо тікети самі і чужинцям продаваймо! Будьмо самі аґітаторами цього великого діла, що за нас говорить голосно на цілий світ.

Заповнім Галю Елмвуд Мюзік, нехай чужинці і вороги наші побачать нашу силу, а тоді нам скорше всміхнеться наша доля, бо де сила, там воля.

Комітет 200-літньої річниці Свята Вашингтона.

—o—

КЛІВЛЕНД, О.

Ювилейний концерт.

В неділю, дня 17 квітня, відбувся ювилейний концерт з нагоди 12-ліття істновання Народного Дому.

Концерт випав гарно і достойно. Першу частину програми виповнив своїми хоровими продукціями хор укр. церкви св. Ап. Петра і Павла „Боян" під проводом п. Антона Когута. Хор відспівав цілий ряд пісень: „Бандура", „За городом качки пливуть", „Блоха" — Гайворонського й одну чехословацьку пісню. Поміж ними співачка хору п. М. Бойко виголосила деклямацію „Лебедин" з Гайдамаків Т. Шевченка. Деклямація і пісні були виконані бездоганно і вміло підібрані на се миле свято і тому присутні кожду точку гучно оплескували.

Другу частину зачав своєю святочною промовою покійний о. Л. Левицький, Бесідник вказав на значіння такої інституції, якою є Народний Дім. Народний Дім, говорив покійний, що школа для нас, школа свідомости і любови, школа кращої будучности і завдаток побіди світла над тьмою.

Потім промовляв о. Запаринюк, котрий уміло пояснив, яку велику ролю відграють у життю нашої української еміґрації наші Народні Доми, які наш нарід здвигає своїми лептами тут. Нарід побудував церкви, але побачив, що ще треба й інших інституцій для повноти життя. Тому, говорив бесідник, взявся до будови Народних Домів, у яких будує могуче заборолo проти ворожих затій і винародовлення своєї молодої ґенерації. По тім пані О. Волянська віддеклямувала незвичайно гарно з питомою їй ерудицією Лепкого — „В світ за очи".

Слідуючою точкою програми були українські танки. Та з огляду на несподіване занедужання і відсутність п. Юнича, котрий мав пригравати на гармої, ся точка була вредукована. Михайло В. Мураль відтанцював сольо — „Чумачок", а йому до танцю пригравала п. К. Галущак. По сій точці віддеклямувала М. Шмагала віршик П. Сича „На спомин Т. Шевченкови". Мала декляматорка сповнила своє завдання вміло і талановито. Видко було, що в тої дитини є любов до свойого рідного українського слова і любов до своиого народу.

Як слідуючого бесідника повитано п. Льва Ясінчука, делеґата Рідної Школи. Пан делеґат передав щирий привіт від Рідного Краю, а відтак у довшій пр мові дав присутним гарний начерк-історію розвою просвіти і рідного шкільництва на Україні від перших початків її історичного істнування. Дійшов до заснования Тов. Рідної Школи 1881 р., потім начеркнув гарний образець праці і заслуг цього Товариства для цілого українського народу. Він виказав точно в цифрах і датах, яку кольосальну працю і які великі заслуги кладе ця заслужена інституція для цілого українського народу, не вважаючи на напади, цькування і перепон з боку наших ворогів. Його промова була незвичайно поучаюча і займаюча, тому всі, в кого є щире українське серце, слухали її з увагою та заінтересуванням і нагородили бесідника довготревалими оплесками.

Пан інжинір Петрівський подякував імени всіх присутних шановному гостеви за ласкаву участь у святі і за сердечну промову і заразом просив присутних про щирі лепти на Рідну Школу. Збіркою занялися дівчата і вона принесла разом зі збіркою з бенкету 85 долярів, яку то суму передано зараз п. Ясінчукови. При тій нагоді передав йому також покійний о. Лев Левицький збірку з Шевченківського концерту в сумі 80 долярів, а також і від себе ювилейний дар у сумі 50 дол.

Підчас збірки уставився на сцені хор церкви св. Володимира „Бандуривт" під управою діріґента п. Л. Стандричука. По закінченню збірки згаданий хор відспівав, подібно як і „Боян" у першій части концерту, цілу низку українсvких народних пісень. Він відспівав пісні: „Верховино", „Ой сивая тая зазуленька" „Ой сяду я в понеділок", „Слава Україні". А відтак відспіванням національного гимну „Ще не вмерла Украïна" закінчив програму цього милого і радісного для всіх свята.

Хори, як один так і другий, вивязалися гарно і достойно зі свойого завдання й уміло дібраним репертуаром викликали живе заінтересовання і веселий та бадьорий настрій у слухачів. Загалом успіх цього свята, не вважаючи на крізу і безробіття, був вдоволяючий морально і матеріяльно. То свято певно буде мати також великий вплив на українську громаду в Клівленді й оживить усяку роботу на культурно-національнім полі.

Клівлендець.

PRESS REPORTS ON UKRAINE AND UKRAINIANS.

CHICAGO, ILL.

CONCERT OF THE UKRAINIAN CHORUS.

1.

UKRAINE CHORUS AGAIN DELIGHTS WITH PROGRAM.

By Eugene Stinson.

The Ukrainian Chorus of Chicago sang once more last night, at Kimball hall, and revived all the favorable recolections centering in its earlier appearrances here. In its balance and discipline, as in its tone quality, it is one of the best choruses to be heard in America. And it sings under the leadership of a capable and imaginative conductor, George Benetzky.

Mr. Benetzky plans his efforts admirably, perhaps more for the sake of clarity of effect than for spontaneity. His chorus sings with abundant contrast and with beautifully shaded expressiveness. It remains a musical instrument. And, therefore, with the charm of its shrewdly selected folk material it combines the precision and the authenticity of a formal work of art.

Chicago's music is more than 50 per cent dependent upon the foreign-born element of its population. Among all the European-American groups at work here the Ukrainians, with their chorus, take a very high place.

(The Chicago Daily News, Monday, May 9, 1932).

2.

UKRAINIAN CHORUS HEARD IN CONCERT AT KIMBALL HALL.

By Glenn Dillard Gunn.

THE UKRAINIAN CHORUS, which, under the efficient baton of George Benetzky, specializes in the music of a little know division of the Slavic world, made one exception in its program of exotic music last night in Kimball Hall when it presented Nathaniel Dett's now famous spiritual, "Listen to the Lambs," in English.

This may have been a concession, so far as their especial musical public is concerned, but I am grateful, nevertheless, since it provided me with my only moment of complete contact with the musical message delivered by this efficient choir. I cherish a prejudice in regard to vocal performances that roots in the conviction that song, whether choral or of the solo variety, is a lyric address compounded of words and music. It follows that if I am to comprehend this message it is necessary that I be conversant with the language in which the message is delivered.

Confessing myself completely ignorant of all Slavic tongues, it follows that my estimate of the value of the Ukrainian choir's performance must, in the last analysis, rest upon that number of their program which was entirely comprehensible to me. Judged by this erudite development of an idiom that originated in the primitive spirituals of the Negro, it is necessary to acclaim the Ukrainians and their conductor. They proved their musical insight, their vocal discipline and their interpretative resources most convincingly in this number sung in the language of this country.

They are an efficient body. All those gifts for the drama of choral art peculiar to the Russian school they seem to have developed to a high degree. It is doubtless my misfortune that I am unable to follow the details of this many-voiced drama as represented by them in works of Yatsinewich, Tschaikowsky, Lyssenko, Demoutzky, Stoupnitzky, Koshetz, et al.

(Chicago Herald and Examiner, Monday, May 9 1932).

3.

PRIZE WINNING CHORUS CHARMS WITH CONCERT.

Ukrainian Group Is Given High Praise.

By Edward Moore.

One of the greatly enjoyable choral performances of the season took place at Kimball hall last night when the Ukrainian chorus of Chicago appeared under the direction of George Benetzky. This gaily costumed, a cappella organization of thirty-five excellent singers was the prize winner in the Chicagoland Music Festival contests of 1930 and 1931. I was not one of the judges on either occasion, which fact gives me the more freedom to congratulate those who served in that capacity for their decision.

For the Ukrainian chorus is uncommonly skilled in the art of song. Whether their voices are raised in full strength or whether they go into the peculiar buzzing hum which is one of their effects, they are always musical, with many devices of expressive contrast but always with the main line of the composition in mind. Most of their program was in a language outside the costumary experience of the music critic, but occasionally they made a concession of English.

(Chicago Daily Tribune, Monday, May 9, 1932).

4.

UKRAINIAN CHORUS.

In the evening yesterday, the Ukrainian Chorus, under the direction of George Benetzky, gave a concert in the Kimball hall, and afforded enjoyment to an audience that filled the auditorium.

This is not the first time, nor will it be the last, that the Ukrainians sing in public. They are exceptionally entertaining, and I find them even more proficient in their art than when I heard them at their debut at the Studebaker.

A cappella singing must be perfect if we are to consider it seriously, and in matters of pitch the Ukrainians are faultless.

They hold one's interest not only by reason of their temperamental zest and zeal in delivery but also by their obedience to Mr. Benetzky's shadings, all balanced and marked by rhythmic precision and accuracy.

(The Chicago American, Monday, May 9, 1931).

ПОДЄБРАДИ, ЧЕХОСЛОВИЧЧИНА.

На піддержку Української Господарської Академії.

Ледви чи треба пригадувати українському загалови історію заснования **Української Господарської Академії в Подєбрадах,** недалеко Праги.

Заснували її перед десятьма роками Українці-фахівці, як по нещасливій Визвольній Боротьбі опинилися поза межами України. Чеський уряд, а головно сам президент Т. Ґ. Масарик, поставилися дуже прихильно до стремління української еміґрації здобути фахову освіту у власній Високій Школі і підпомогли фінансово до заснования Української Політехніки, де не тільки можна було одержати фахове вишколення, але й чисто національне виховання.

Протягом десятка літ вийшло з Академії 474 інжинірів-фахівців, які, розійшовшися по цілому світі, працюють не тільки для себе, але й для всієї, тепер ще поневоленої Української Нації.

В Чехословаччині (разом з Підкарпаттям) працює 189 інжинірів, в Польщі та на українських землях під Польщею 185, в Злучених Державах Америки 14, у Франції 11, в Німеччині 6, на Великій Україні 5, в Канаді 5, в Румунії 4, в Китаю 3, в Бразилії 2, в Арґентині 2, в Болгарії, Люксембурзі, Литві та Швайцарії по одному.

Від року 1926 почали напливати до Академії чимраз більше студентів з Західної України, а покінчивши студії, поверталися назад домів, щоби працювати у всяких народніх господарських інституціях.

Загальна світова кріза відбилася дуже болючо також і в Чехословаччині, так що з економічних оглядів підмога Українській Господарській Академії значно скорочена і Академія змушена буде ліквідуватися як школа.

Українське громадянство всіх земель незвичайно стривожилося цею вісткою і за почином самих-же професорів Академії створило Товариство Прихильників Української Господарської Академії в ЧСР. Його головна мета — зберегти для Українського Народу найбільший скарб, фахову господарсько-технічну Академію.

Колиб знайшлося між Українцями — а їх жиє приблизно 7 міліонів поза межами Совітів — всього 3 тисячі осіб, які зобовяжуться дати річну вкладку по 10 долярів — то Академія буде надалі існувати. Не тільки приватні особи, але всякі товариства, інституції, повинні вступати в члени Товариства. Членська вкладка 10 долярів річно, для членів протекторів 100 долярів річно.

Українське Бюро в Лондоні уважало своїм обовязком причинитися до піддержання Академії і зложило в скарбника Товариства Прихильників Української Господарської Академії в ЧСР п. Е. Вирового (конто Живностенська Банка), суму **100 амер. долярів**.

Воно переконане, що його слідом підуть і інші **Бюра,** тому кличе до вступлення в **члени протектори — Українське Бюро в Берліні, Українське Інформаційне Бюро в Женеві, Українське Пресове Бюро в Брукселі й Празі.**

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

Дня 1. травня 1932 р. в год. 9-тій вечером помер **Олекса Наконечний,** член Братства св. Андрія Первозванного, від. 66 У. Н. Союза в Ню Йорку, Н. Й.

Покійний уродився в селі Торки, повіт Перемишль, Західня Україна. До Америки приїхав у 1903 році, а в листопаді 1906 р. вписався в члени У. Н. Союза, маючи 27 літ.

Покійний прожив усього 52 роки, а смерть скосила його якраз в цей день, коли цілий Український Нарід витав день Воскресення Христового. Як член Братства і У. Н. Союза, був тихий і скромний та завсіди був добрим і щирим Українцем.

По короткій, але тяжкій недузі покійний лишив вдовою жінку Марію та пятеро дітей сиротами, з котрих одно є в четвертому році життя. Похорон відбувся дня 4. травня 1932 р.

Наше Братство складає щиру подяку усім тим, котрі прибули на похорон та віддали останню прислугу покійному. В. Й. П.

А. Дубас, секр.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ТАРЗАН І НЕВІДОМА ІМПЕРІЯ.

(34)

Воїни привели Мпінгу до великої палати, де жив імператор. Тут слугу ввели до великої салі, в якій на камінному стільці сидів суддя верховного суду. Мпінгу був переляканий на смерть, але на запитання судді про варвара, якого його пан переховує, раб нічого не відповів. Кілька разів суддя питав суворо Мпінгу, а той усе мовчав, або говорив, що нічого не знає. Нарешті суддя подзвонив дзвінком, що висів біля його крісла.

До салі ввійшов кат. „Принеси сюди кліщі та розпалене залізо!" — скомандував суддя. Кат зник, а за хвилину зявився з кліщами та розпаленим до білого залізом, що лежало в місці на розжаренім вуглю. Мпінгу зі страху був спаралізований, але не хотів нічого казати. „Коли тепер не скажеш правди, то твої очі випалимо, а язик вирвемо", говорив до нього суддя. Мпінгу з переляку бився, як в пропасниці, але мовчав.

„Так не хочеш відповідати? Ну, добре; нарікай на себе самого!" — сказав суворо суддя й подав знак рукою, щоб кат робив своє діло. Воїни схопили за руки Мпінгу й повалили його на камінну підлогу. Два воїни тримали його за руки, а третій за ноги. Мпінгу не міг і поворухнутися. Кат узяв у кліщі розпечене залізо й помалу почав наближати його до очей Мпінгу. Нарешті той не видержав і закричав, що він розкаже все про варвара.

Суддя зробив знак рукою й Мпінгу підвівся на ноги. Він поспішно розповів про те, що варвар переховується в домі Максимуса Преклярюса. Після того суддя пішов до салі, де сидів імператор зі своїм сином Фастусом. Коли імператор і син почули новину від судді, вони наказали йому не арештувати варвара, а також не чіпати й Преклярюса. „Не арештуйте їх. Я маю свій плян!" говорив Фастус. „Слухайте!"